

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 10.1.2007
KOM(2006) 841 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA
EUROOPA PARLAMENDILE**

Gaasi ja elektri siseturu väljavaated

{SEK(2006) 1709}
{SEK(2007) 12}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Gaasi ja elektri siseturu väljavaated

1 SENINE KOGEMUS ELEKTRI JA GAASI SISETURUGA

1.1 Taust

Pärast 1999/2000. aastat on kogu Euroopa Liidus järk-järgult rakendatud konkurentsile orienteeritud elektri ja gaasi siseturgu.¹ Sellest ajast peale on koostatud iga-aastaseid võrdlusuuringute aruandeid direktiivi rakendamise ja tulemuste kohta. 2006. aastal jätkas komisjon rakendamise jälgimist eelkõige riikide üksikasjalike ülevaadete ja sektorisestest uuringute abil. Jälgimise andmetel on saavutatud teatavat, ent sageli ebaühtlast edu.

Ühelt poolt on selle aja jooksul kinnistunud energia siseturu põhimõtted õigusraamistiku, institutsioonilise korra ja füüsilise infrastruktuuri, nt IT seadmete, valdkonnas. Samal ajal paljudes liikmesriikides mõistlik konkurents puudub. Tarbijatel puudub sageli tegelik võimalus valida teine tarnija. Isegi tarbijad, kellel on õnnestunud tarnijat vahetada, ei ole sageli rahul saadud pakkumiste hulgaga. Kokkuvõttes ei ole sidusrühmadel suurt usaldust siseturu vastu. Kõnealuste puudujääkide tagajärjel on komisjon ajavahemikul 2005–2006 viinud läbi gaasi- ja elektrisektori uuringu vastavalt konkurentsioigusele. Selle uuringu tulemused avaldatakse koos käesoleva dokumendiga.²

1.2 Konkurentsi positiivsed tulemused

Tõhusus

Liberaliseerimine on selgelt parandanud energiavarustuse tõhusust ja võimaldanud eelkõige algetapis tarbijatele kokkuhoidu. Elektri ja gaasi hulgihindade hiljutine tõus kajastus suuremal või vähemal määral siiski lõpptarbijate arvetel ja on osaliselt teinud tasa varasemad hinnalangetused eelkõige väga suurtele energia tööstustarbijatele. Seetõttu tundub, et tõhususe parandamine ei jõua piisavalt kiiresti tarbijani. On vägagi küsitav, kas gaasi- ja elektrihinnad

---

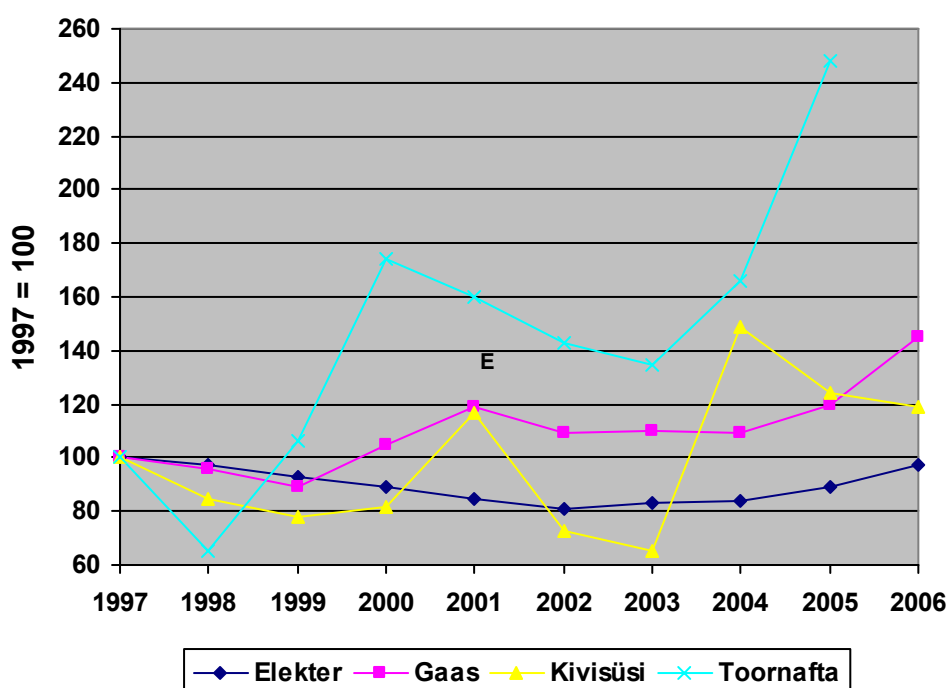
¹ Algselt vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 1996. aasta direktiivile 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT L 027, 30.1.1997, lk 1) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivile 98/30/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT L 204, 21.7.1998, lk 1), peale selle vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivile (EÜ) nr 2003/54, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ (ELT L 176, 15.7.2003 lk 0037–0056), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivile (EÜ) nr 2003/55 maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 176, 15.7.2003, lk 0057–0078), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003 aasta määrusele nr 1228/2003 milles käsitletakse võrkudele juurdepääsu tingimusi piiriüleses elektrikaubanduses (ELT L 176, 15.7.2003, lk 0001–0010), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. septembri 2005. aasta määrusele (EÜ) nr 1775/2005 maagaasiedastusvõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta (ELT L 289, 3.11.2005, lk 1). Enne kõnealuseid meetmeid olid ainult mõned liikmesriigid astunud samme turuavamise suunas.

² KOM(2006)851, Komisjoni teatis „Sektoriuuring vastavalt määruse 1/2003 artiklile 17 gaasi- ja elektrituru kohta (lõplik aruanne)”.

on tingitud tõelisest konkurentsist või tulenevad pigem märkimisväärse turujõuga ettevõtete otsustest.

Kõrgemal hinnatasemel on mitmeid põhjusi, sealhulgas esmase kütuse suuremad kulud, jätkuv investeeringute vajadus ning keskkonnaalaste kohustuste suurenemine, sealhulgas heitkogustega kauplemise süsteem,³ samuti taastuvate energiaallikate arendamine.⁴ Siiski rõhutati konkurentsi puudumist ja hulгимүүigituru suurt kontsentreeritust, samuti turu vähest läbipaistvust.

EL 15 elektri ja gaasi keskmised⁵ jaemüügihinnad alates 1997. aastast (1997. aasta hinnatasemel)

Eespool esitatud graafiku alusel näitab tõsiasi, et elektri jaehinnad on keskmiselt kõigi tarbijate jaoks jäänud vaadeldaval ajavahemikul suhteliselt muutumatuks hoolimata esmaste kütusekulude olulisest hinnatõusust, et elektriga varustus on muutunud märkimisväärselt

³ Nõudluse madala elastsuse tõttu võib energiasektor lisada heitkogustega kauplemise süsteemi kaudu tasuta saadud lubade alternatiivkulud elektrihinnale. Empiiriliste ja simulatsioonimudelite alusel tehtud hinnangute kohaselt ulatus Saksamaa ja Madalmaade CO2 kulude osa, mis kanti üle tarbijale, 60–100%ni sõltuvalt turu ja tehnoloogia teatavatest teguritest. Energiamaahukad tööstusharud, mida hõlmab heitkogustega kauplemise süsteem, ei puutu kokku mitte ainult CO2 hindadega, vaid ka suuremate tootmiskuludega kõrgema elektrihinna tõttu.

⁴ Vt komisjoni 7. detsembri 2005. aasta teatis „Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia toetamine” (KOM(2005) 627(lõplik)). Ligikaudselt moodustavad taastuva energia tugisüsteemid elektrihindades kajastatuna 4–5% nt Saksamaal, Hispaanias ja Ühendkuningriigis (lk 45).

⁵ Suurtööstuste, tööstuste, äri- ja kodutarbijahindade kaalutud keskmine. Allikas: Eurostat. Komisjoni töödokumendi tabelites 3.7 ja 3.8 on esitatud hindade areng tarbijate iga kategooria kohta: ELi energiapoliitika andmed, SEK(2007) 12. Suurtarbijate jaoks on võrreldes 1997. aasta juuli kontrollväärtusega 100 hinnad tõusnud 2006. aasta juuliks 121ni elektri ning 201ni gaasi puhul.

tõhusamaks. Seejuures oleks kodutarbijate elektri hind tegelikult langenud, kui maksude mõju oleks välja arvatud. Gaasi puhul oleksid hinda mõjutavad tegurid, nagu vajadus kasutada kallimaid tarneallikaid, nt veeldatud maagaasi, ning teatava osa gaasimpordi jätkuv seotus naftahinnaga, ilmnenu hoolimata konkurentsi tekkest. Tuleb meenutada, et ei saa loota, et elektri hinnad jääksid alati madalaks hoolimata välisteguritest. Komisjon avaldas sellega seoses arvamust oma teatistes, millega algselt esitati teine direktiivide pakett.⁶ Liberaalsed ja avatud turud toovad kaasa parimad hinnad lõpptarbijale, sealhulgas energiamahukale tööstusele.

Varustuskindlus

Lisaks tõhususe parandamisele aitab siseturg märkimisväärselt suurendada varustuskindlust. Väljavaade ühtsete eeskirjadega suurele ELi elektri- ja gaasiturule soodustab uusi investeeringuid. Selles kontekstis on viimane võrguettevõtjate asjakohasuse aruanne paljastav. Selles märgitakse, et isegi tippnõudluse 1,5–2,0% suurenemise korral aastas tähendaks praeguste ja kavandatavate investeeringute elluviimine, et tootmisvõimsus ületab jätkuvalt kogu ELis tippnõudlust. On selge, et uued investeeringud vastavad hulгимүүgi ja tasakaalustavate turgude hinnasignaalidele, seal kus need saavad korralikult toimida. Probleemid tekivad siiski olulise aastase elektrivajaduse kasvuga liikmesriikides, kus hinnad on rangelt kontrollitud, nt Hispaanias ja Portugalis.

Konkurentstile avatud turud soodustavad samuti mitmekesistamist, kuna turutingimustele reageerimisel on vajalik paindlikkus. Samuti pakub integreeritud turg Euroopa energiaettevõtetele üleilmsetel turgudel paremat kauplemispositsiooni, kuna on olemas rohkem tarnemarsruutide võimalusi ja parem juurdepääs tarbijatele. Märkimisväärsed investeeringud gaasi impordi infrastruktuuri eri valdkondadesse on kas kavas või pooleli. See kõik on toimunud liberaliseerimise tulemusena ning edasine varustuskindluse parandamine tuleneks konkurentsiraamistikust.

Varustuskindlust ei saa edaspidi pidada ainult riiklikuks küsimuseks. Sellise küsimusega tegelemise vahendid ületavad riigipiire ning ei mahu üksiku riigi vastutusalasse. Eriti tuleb tulevikus koordineeritumalt juhtida Euroopa energiavõrgu arengut ja toimimist vähemalt piirkondlikult tasandil, kui tahetakse vältida tulevasi energiakatkestusi. Praegu ei ole see nii ning ühtne ja turvaline Euroopa võrk on kaugel reaalsusest.

Üleeuroopaline elektrikatkestus 4. novembril 2006 näitas Euroopa elektrivõrgu haavatavust. Komisjoni taotlusel 20. detsembril 2006 esitatud soovitusel märkis elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste tööühik (ERGEG), et Itaalia 2003. aasta elektrikatkestusest õpitud ei ole rakendatud ning elektrivarustuse tagamiseks Euroopas on vajalik järgmine:⁷

- Euroopa Komisjoni ettepanekul õiguslikult siduvate käituse turvaeeskirjade kohandamine;
- komisjonipoolne raamistiku väljatöötamine elektrivõrgu jaoks energiastrateegia osana;
- koostöö parandamine ELi võrguettevõtjate vahel, kes peaksid olema avalikult oma tegevuse eest vastutavad.

---

⁶ Elektrienergia siseturu väljakujundamine, komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile, KOM(2001) 125, lk 8.

⁷ ERGEGi vahearuanne selle kohta, mida tuleks õppida Euroopa suurest elektrikatkestusest 4. novembril 2006, viide: E06-BAG-01-05. ERGEG koostab lõpliku aruande 2007. aasta veebruaris.

Liberaalsed turud hoolitsevad võimalikult tõhusa energiavarustuse eest ning välistavad monopolide liigsed kasumid. Liberaalne turg võimaldab taastuvatest energiaallikatest elektri tootjatele õiglast ligipääsu klientidele ning poliitiliste vahendite, nagu heitkogustega kauplemise süsteem ja energia maksustamine, tõhusat kasutamist, et parandada fossiilse energia hinnakujundust.⁸ Läbipaistvad ja likviidsed energia hulgiturud annavad palju selgemaid signaale energiatõhususe kohta.

Lisaks sellele suurendavad selged ja läbipaistvad elektri märgistamise eeskirjad nõudlust elektrienergia järele, millel on paremad jätkusuutlikkuse näitajad.

1.3 Praeguse õigusraamistiku puudulik rakendamine

Praegune Euroopa õigus tuleb nõuetekohaselt võtta üle liikmesriikide õigusesse, et võimaldada turgudel toimida ning tagada, et need on tõhusalt avatud kõigile tarbijatele alates 1. juulist 2007. Komisjon on seepärast algatanud 34 rikkumismenetlust 20 liikmesriigi suhtes seoses kehtivate direktiivide rikkumise ja ülevõtmata jätmisega. Lisaks 2006. aasta aprillis saadetud ametlikule teatele ning enne vajaduse korral Euroopa Kohtus menetluse algatamist otsustas komisjon 12. detsembril 2006 saata 26 põhjendatud arvamust 16 liikmesriigile, sealhulgas ka suurtele liikmesriikidele.⁹

Peamised täheldatud puudujärgid uute siseturu direktiivide ülevõtmisel on järgmised:

- reguleeritud hinnad takistavad uute turutegijate tulekut;
- ebapiisav ülekande- ja jaotusvõrgu ettevõtjate eraldamine ei taga nende sõltumatust;
- diskrimineeritakse kolmandate isikute juurdepääsu võrgule, eelkõige seoses eelisjuurdepääsuga, mis antakse turgu valitsevatele olemasolevatele pikaajalistele lepingutepartneritele;
- reguleerivate asutuste pädevused on ebapiisavad;
- komisjoni ei teavitata avalike teenuste osutamise kohustustest eelkõige seoses reguleeritud tarnetariifidega;
- ebapiisav elektrienergia päritolu märkimine, mis on eriti oluline taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri puhul.

Kõnealuste rikkumiste jätkumine peaaegu kaks ja pool aastat pärast kohustust võtta üle direktiivid alates 1. juulist 2004 näitab selgesti praeguse EÜ õigusraamistiku puudulikkust, mis tuleneb direktiividest. Reguleerivatele asutustele ei ole antud piisavaid volitusi ja

---

⁸ Et võimaldada kajastada elektritootmise keskkonnaaspekte maksunduses vastavalt energia maksustamise direktiivile (nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik, ELT L 283, 31.10.2003, lk 51), võivad liikmesriigid maksudest vabastada taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri.

⁹ Vt <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/481&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

sõltumatust, et neil oleks võimalik tagada avatud turgude tõhus ja mittediskrimineeriv toimimine. Peale selle ei võimalda praegune õigusraamistik asjakohaselt ja tõhusalt reguleerida piiriüleseid küsimusi, mis on seotud gaasi- ja elektrivõrgule juurdepääsuga. Eelisuurdepääs, mida praegusel kujul antakse piiriülestele võrkudevahelistele ühendustele, näitab selgelt praeguste eeskirjade puudulikkust. Lisaks ei taga praeguste direktiividega ettenähtud tootmise ja tarnimisega vertikaalselt integreeritud võrguoperaatorite õiguslik ja funktsionaalne eraldamine kõigile tarnijatele võrdset juurdepääsu võrgule.

1.4 Takistused konkrentsile

Kuigi tuleb nõustuda eespool esitatud tulemustega, tuleb ka tunnustada, et ikka veel on kaugel Euroopa Liidu eesmärk luua energia tõeline siseturg, kus igal ELi tarbijal ei ole mitte ainult paberil õigus vabalt valida elektri- ja gaasitarinija ELi ettevõtete hulgast, vaid see on ka reaalne, tõhus ja lihtsalt kasutatav õigus. Samuti on sama tähtis, et uued turule sisenejad on võimelised investeerima elektritootmise ja gaasiimpordi uude võimsusesse, kuna turgu valitsevad operaatorid, keda ei ole õiguspäraselt eraldatud, võiksid saada kasu kunstlikust puudujäägist.

Praegu ei ole Euroopa Liit samuti kaugeltki võimeline tagama ilma diskrimineerimata või halvemasse olukorda panemata ELi mis tahes ettevõttele õigust müüa elektrit ja gaasi mis tahes liikmesriigis võrdsetel tingimustel olemasolevate riiklike ettevõtetega. Eelkõige ei eksisteeri mittediskrimineeriv võrgule juurdepääs ja võrdset tõhus õiguslane järelevalve kõigis liikmesriikides.

Peale selle ei ole Euroopa Liit piisavalt tegelenud küsimusega, mil määral tuleb investeerida uude infrastruktuuri, mis rajaneb Euroopa ühtsel stabiilsel õigusraamistikul, mis toetab siseturgu. Praegu puudub suures osas vajalikul tasemel kooskõlastamine riiklike energiavõrkude vahel seoses tehniliste standardite, tasakaalustusnõuete, gaasi kvaliteedi, lepingukorra ja ülekoormuse haldusega, mis on vajalikud, et tagada piiriülese kaubanduse tõhus toimimine.

Nii komisjoni 2006. aastal koostatud sektorisisene uuring kui ka riikide ülevaated on tõstatanud mitmeid konkreetseid näiteid praeguse õigusraamistiku puudustest:

- suurtel ja/või vertikaalselt integreeritud ettevõtetel on märkimisväärne eelis seoses teabega, mida nad saavad kasutada müügistrateegia kujundamisel; vastukaaluks saavad väiksemad ettevõtted liiga hilja teada näiteks tootmise katkestustest, et suuta kohandada oma positsiooni.
- Mõnel juhul on segadus vertikaalselt integreeritud kontsernides seoses põhivõrguettevõtja põhifunktsioonide eest vastutusega, nt lähte- ja tasakaalustavate teenuste eest.
- Põhivõrguettevõtjatel, eriti vertikaalselt integreeritudel, ei ole sageli õnnestunud luua tingimusi, mis viiksid likviidsete liberaalsete turgudeni, nt säilitades piirkondlikult eraldatud tasakaalustustsoonid, selle asemel et lihtsustada nende integratsiooni riiklikul ja piiriülel tasandil. See võib olla tingitud põhivõrguettevõtjate, kes on täielikult eraldatud ja nende vahel, kes ei ole, vahelisest usalduse puudusest.
- Põhivõrguettevõtjad tunduvad olevat reageerinud aeglaselt, et suurendada piiriülest võimsust kas investeringute või muude vahenditega. See on sageli tingitud ebaadekvaatsetest stiimulitest, mida pakub õigusraamistik.

- On tõendeid, et nii põhivõrguettevõtjad kui ka reguleerivad asutused kalduvad liigselt keskenduma pigem lühiajalistele riiklikele probleemidele kui püüavad ennetavalt arendada integreeritud turge. Näiteks on probleemid ülekoormusega teatavates liikmesriikides viidud riigipiirile ning piirulest ülekandevõimsust piiratakse esimesena. Mõnel reguleerival asutusel on võtnud aega kokkuleppimine, kuidas rakendada õigusaktides juba sisalduvaid alussätteid, nt turupõhise võimsuse jaotamise kohta.
- Mitmel juhul on teatavate reguleerivate asutuste suhted tööstusega piiratud, kuna puuduvad vajalikud volitused ja otsustusvõime. Eriti on see nii juhtudel, kui reguleerivad asutused ei ole direktiivide kohaselt ennetavalt vastutavad, nt funktsionaalse eraldamise eeskirjade, mittetariifsete juurdepääsu tingimuste, võrgu kasutajate teavitamise ning gaasihoidlate puhul.
- Reguleerivad asutused on vahel olukorras, kus nende otsused on selgelt vastuolus elektri ja gaasi ühtse siseturu loomise eesmärgiga ning mis on tavaliselt tingitud riigi valitsuse otsesest või kaudsest mõjust. Kõige parem, kuigi mitte ainuke, näide selle kohta on ebapiisavalt reguleeritud tarnehinnad.
- Kontsentreeritud riiklikud turud on julgustanud reguleerivaid asutusi võtma vastu sekkumist soodustavaid määrusi hulгимүүги ja tasakaalustatud turgude suhtes, nt hinnapiirangud, mis märkimisväärselt tõrjuvad eemale investeringuid. Samas on võimsuse jaotuse mehhanismid täielikult kooskõlastamata, mis põhjustab konkurentsimoonutusi.
- Väiksematel liikmesriikidel on sageli probleeme naabritest isoleerituna mõistliku konkurentsi loomisel ning nendel ei ole õnnestunud luua likviidseid elektrienergia ja gaasi hulгимүүgiturge. Sellisel juhul ei ole konkurents võimalik ilma naaberriikide vahel kooskõlastatud õigusliku lähenemiseta.
- Lõpetuseks tundub, et paljudel juhtudel on jaotusvõrguettevõtjad halvasti ettevalmistatud konkurentsi avamiseks kodumajapidamistele alates 2007. aasta juulist.

Lisaks on praegune õigusraamistik tekitanud probleeme kapitaliliikumise valdkonnas.¹⁰ Esiteks eraldamise eri tasemete olemasolu eri liikmesriikides tekitab ebasümmeetrilise olukorra, mis moonutab ELi turutegijate konkurentsi ning mida on raske ühildada ELi põhimõttega kapitali vabast liikumisest. Lisaks on see ebasoodus liikmesriikidele, kus eraldamine on kõrgemal tasemel. Teiseks mõnel juhul, kui siseneti piiriülele turule, kui ühe liikmesriigi tootja võttis üle teise liikmesriigi ettevõtte või ühines sellega, sekkusid riiklikud energiaturgu reguleerivad asutused, väites et on vaja taotleda luba, et tagada avalik turvalisus ja üldiste huvide eesmärgid, viisil mida ei toeta kapitali vaba liikumise põhimõte.¹¹

Nende laialt levinud puuduste tõttu säilitavad turgu valitsevad elektri- ja gaasiettevõtted suures osas juhtiva positsiooni „oma” riiklikul turul. Seetõttu on paljud liikmesriigid säilitanud range kontrolli elektri ja gaasi lõpptarbijahindade üle. Paraku piirab see sageli märkimisväärselt konkurentsi. Kuigi komisjon tunnustab, et turul domineerimine vajab regulatiivseid meetmeid ning tarbijad võivad vajada kaitset hindadega manipuleerimise eest, takistavad üldised hinnapiirangud energia siseturu toimimist. Samuti on need takistavad

¹⁰ Vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 56.

¹¹ Puudub "ELi passi" vaste finantsteenuste energiasektoris. Iga liikmesriigi reguleeriv asutus annab lube (nt loamenetlus uutele elektrijaamadele vastavalt elektrienergia direktiivi 2003/54/EÜ artiklile 6).

hinnasignaali, mis näitavad, kus on vaja uut võimsust ning seetõttu tõkestades investeringuid kahjustavad hinnasignaali varustuskindlust ning põhjustavad tulevasi varustushäireid. EL ei tohi lasta sellisel olukorral tekkida. Katse tegeleda *hulgituru* probleemidega jaeturu hindade kaudse kontrollimise kaudu põhjustab tavaliselt mõlema sulgemise. See ei vasta tarbijate pikaajalistele huvidele.

Lõpptarbijahinna kontroll kuulub avalike teenuste osutamise kohustuse alla, mis juhul, kui need on diskrimineerivad, ei ole kooskõlas direktiivide artikliga 3, milles on sätestatud avalike teenuste osutamise kohustused, et tagada kõigile ettevõtetele võrdne ligipääs tarbijatele. Teiseks juhul kui on hõlmatud hüvitismaksud, peavad need olema kooskõlas riigiabi eeskirjadega. Kolmandaks võib hinnadiskrimineerimise ja edasimüügipiirangutega seoses olla asjakohane konkurentsiseadus. Nagu eespool märgitud, on **komisjon alustanud mitu rikkumismenetlust seoses reguleeritud tariifidega. Komisjon tagab ka edaspidi, et kõik kõnealused kohustused oleksid kooskõlas ühenduse õigusega.**

Komisjon nimetas elektrienergia- ja gaasituru kõnealuseid kestvaid probleeme oma 2005. aasta lõpus esitatud aruandes.¹² Sel ajal peeti liiga varajaseks teha lõplikke õiguslikke järeldusi. Siiski seadis komisjon endale ülesande võtta mitmeid meetmeid. Need on ellu viidud järgmiselt:

- (1) komisjon on koostanud üksikasjalikud riikide ülevaated, intervjuerides iga liikmesriigi turuosalisi, sealhulgas väiksemaid ettevõtteid ja turule sisenejaid;¹³
- (2) ERGEGi soovitude alusel võeti 9. novembril vastu suunised piiriülese elektrienergia vahetuse ülekoormuse halduse kohta, mis jõustusid 1. detsembril 2006;¹⁴
- (3) ERGEG on käivitanud piirkondlikud algatused ning töötab turuintegratsiooni takistuste kõrvaldamise suunas järgmistes valdkondades: läbipaistvus, juurdepääs võimsusele ning gaasihoidlate arendamine;
- (4) komisjon on lõpetanud sektorisisese uuringu.¹⁵ Elektri- ja gaasisektori ettevõtete suhtes on algatatud mitmeid juurdlusi.

Komisjon on samuti algatanud rikkumismenetlused, et tegeleda kapitali liikumise valdkonna probleemidega.

Nüüd kavatses komisjon võtta meetmeid, et käsitleda ülejäänud küsimusi järgmistes valdkondades:

- tagada mittediskrimineeriv juurdepääs hästi arenenud võrkudele;
- parandada võrgule juurdepääsu reguleerimist riiklikul ja ELi tasandil;
- vähendada ebaausat konkurentsi;

---

¹² KOM(2005) 568.

¹³ Vt. lisatud dokument: Komisjoni töödokument, ELi elektrienergia ja gaasi õigusraamistiku rakendamise aruanne: riikide ülevaated, SEK(2006) 1709.

¹⁴ Otsus 2006/770.

¹⁵ Vt komisjoni teatis „Sektorisisene uuring vastavalt määruse 1/2003 artiklile 17 gaasi- ja elektrituru kohta (lõplik aruanne)”, KOM(2006) 851.

- pakkuda selget raamistikku investeerimisele;
- lahendada probleemid, mis on seotud kodu- ja väiksemate äritarbijatega.

Punktis 2 on esitatud kokkuvõtte komisjoni kavatsustest. 2003. aastal vastuvõetud õigusaktid, kui need rakendatakse asjakohaselt, hõlmavad paljusid olulisi konkurentsivõimelise Euroopa turu arendamise nõudeid, nt täielik turuavamine, kolmandatele isikutele reguleeritud juurdepääsu loomine ning kohustus luua reguleeriv asutus. Praeguste sätete teatav tugevdamine on siiski vajalik. Komisjon teeb nende kohta ettepaneku 2007. aastal laiaulatusliku mõjuhindamise, sh sektorisese uuringu alusel.

2 AVATUD VÕTMEKÜSIMUSED

2.1 Võrgule mittediskrimineeriva juurdepääsu tagamine eraldamise teel

Põhivõrguettevõtjate õiguslik eraldamine on parandanud juba kolmandate isikute juurdepääsu võrgule. On kehtestatud mittediskrimineerimise aluspõhimõtted ning enamasti on välja töötatud tariifstruktuurid, mis soodustavad konkurentsi arengut. Risttoetused on järkjärguliselt kõrvaldatud. See protsess jätkub jaotusvõrguettevõtjate puhul, kelle puhul õiguslik eraldatus ei ole kuni 2007. aasta juulini nõutav.

Kuigi pärast 2004. aastat on tehtud edusamme, on punktis 1 nii riikide ülevaadete kui ka sektoriseste uuringute alusel esitatud tõendite põhjal õiguslik ja funktsionaalne eraldamine, mida praegu nõutakse õigusaktidega, ebapiisav et tagada konkurentsivõimelise Euroopa elektrienergia- ja gaasituru areng.

Osutatud probleemid ei ole universaalsed ning oleks vale alahinnata tehtud märkimisväärseid edusamme. Siiski moodustavad probleemid, millele juhitakse korrapäraselt komisjoni tähelepanu, olulise tegelike ja võimalike konkurentsimoontonutuste allika.

Õiguslik eraldamine ei kõrvalda automaatselt vertikaalsest integratsioonist tekkinud huvide konflikti, seega on oht, et võrke käsitatakse strateegilise varana, mis teenib integreeritud ettevõtte ärihuve, mitte aga võrgu tarbijate üldisi huve. Nii sektorisese uuringu¹⁶ kui ka riikide ülevaadete käigus kogutud tõendite alusel põhjustab selline olukord teatavatel juhtudel järgmisi probleeme.

Esiteks ei ole võimalik tagada mittediskrimineerivat juurdepääsu teabele. Praeguse eraldamiskorra tõttu tekkinud infotõketegega ei saa tagada, et põhivõrguettevõtjad ei anna turutundlikku teavet integreeritud ettevõtte tootmis- või tarnetegevuse harudele.

Teiseks ei kõrvalda praegused eraldamise eeskirjad seoses kolmandate isikute juurdepääsuga diskrimineerimise stiimulit. Turgu valitsevad operaatorid, kes omavad võrke, võivad viimaseid seetõttu kasutada selleks, et muuta turule sisenemine konkurentidele raskemaks. Diskrimineerivad juurdepääsutingimused hõlmavad uute turulesisenejate uute elektrijaamade ühendamist, ebavõrdset juurdepääsu võrgu võimsusele (varuvõimsus), kunstlikult väikesena hoitud tasakaalustustsoonid või kasutamata võimsuse mittekahtesaadavaks tegemine.

¹⁶ Ning komisjoni teatise tehniline lisa „Sektorisene uuring vastavalt määruse 1/2003 artiklile 17 gaasi ja elektriturude kohta (lõplik aruanne)”, SEK(2006) 1724, eelkõige punktid 144 (gaas) ja 474 (elekter).

Kolmandaks moonutatakse investeeringustiimuleid. Vertikaalselt integreeritud võrguoperaatoritel ei ole stiimulit arendada võrku turu üldistes huvides ning lihtsustada sellega konkurentide turulepääsu tootmise või tarnevaldkonnas. On selgeid tõendeid, et vertikaalselt integreeritud ettevõtete investeerimisotsused põhinevad nendega seotud tarnijate vajadustel.¹⁷ Kõnealused ettevõtted tunduvad olevat eriti vähe huvitatud näiteks gaasiimpordi võimsuse suurendamisest avatud menetluse teel, mis mõnel juhul põhjustas varustuskindluse probleeme Sama kehtib mõnel juhul uute tootjate ühendusvõimsuse kättesaadavuse kohta.

Komisjon on eraldamise küsimust põhjalikult uurinud ning jõudis järeldusele, et ainult ranged eraldamissätted suudaksid pakkuda õiget stiimulit võrguettevõtjatele, et kasutada ja arendada võrku kõigi kasutajate huvides.

Seepärast kaalutakse välja töötada põhivõrguettevõtjate eraldamise kahte liiki meetmeid, kavatsedes teha ametlikud ettepanekud:

- **täielikult (omandisuhe) eraldatud põhivõrguettevõtjad:** Põhivõrguettevõtja nii omaks ülekandevara kui ka haldaks võrku. Seda omatakse sõltumatult, st tarne- ja tootmisettevõtetal ei oleks enam olulist osalust põhivõrguettevõttes. Paljude arvates on võimalik eespool kirjeldatud keerulisi probleeme lahendada ainult siis, kui kohaldatakse põhivõrguettevõtjate suhtes omandi täielikku eraldamist. Sellel oleks tõesti teatavad eelised. Kolmandatele isikutele tagatakse mittediskrimineeriv ligipääs võrgule ning see säiliks sellisena, soodustades seejuures investeeringuid tootmise ja gaasiimpordi infrastruktuuri. Põhivõrguettevõtjad saaksid samuti lihtsamalt vahetada tõenäoliselt turutundlikku teavet, millega parandatakse tõhusust. Lisaks võimaldaks see pakkuda selgeid stiimuleid, et suurendada ELi siseinfrastruktuuri võimsust, kuna investeerimisotsuseid ei segaks enam tarnehuvid. Peale selle lihtsustaks see piiriülest põhivõrguettevõtjate liitumist, mis võimaldaks piiriüleseid küsimusi tõhusamalt hallata. Eraldamise taseme ja õigusliku järelevalve vahel on selge tasakaal. Täielik omandisuhte eraldamine vähendaks vajadust järjest rangema reguleerimise järele ning regulatiivne järelevalve võiks olla vähem üksikasjalik, et tagada, et kedagi ei diskrimineerita. Suhteliselt ranget järelevalvet, mille eesmärk on tagada vertikaalselt integreeritud põhivõrguettevõtjate sõltumatus, võiks märkimisväärselt lihtsustada. Arvestades lisaks sellega kaasneva madalama halduskoormusega, oleks see kindlasti kergemini ja kiiremini rakendatav.
- **eri võrguettevõtjad ilma omanikku eraldamata:** Selle lahenduse puhul tuleks eraldada võrguettevõtjad varade omanikust. Tarne- ja tootmisettevõtted ei saaks enam omada olulist osalust sõltumatus võrguettevõtjas. Ülekandevarad ise võiksid siiski jääda vertikaalselt integreeritud kontserni. Võrguettevõtja oleks üksi vastutav toimimise ja jaotuse eest, olles esimesena ühenduses võrgukasutajaga ning teostaks kontrolli võrgu hoolduse ja arengut käsitlevate küsimuste üle. Võrguettevõtjatel oleks vaja piisavalt vahendeid ja personali, kes ei tööta samal ajal vertikaalselt integreeritud kontsernis. Sõltumatu võrguettevõtja mudeli puhul oleks vaja üksikasjalikku korda ja pidevat kontrollimist.

Majanduslike tõendite alusel on omaniku eraldamine kõige tõhusam vahend energiakasutajatele valiku tagamiseks ja investeeringute julgustamiseks. See on nii, kuna eri

---

¹⁷ Vaata komisjoni töödokumendi riike käsitlevaid punkte võrguettevõtja eraldamise kohta, ELi õigusraamistiku rakendusaruanne elektri ja gaasi puhul: Riikide ülevaated, SEK(2006) 1709; ning komisjoni teatise tehniline lisa „Sektorisisene uuring vastavalt määruse 1/2003 artiklile 17 gaasi ja elektriturgude kohta (lõplik aruanne)”, SEK(2006) 1724, eelkõige punktid 157 (gaas) ja 487 (elekter).

võrguettevõtteid ei mõjuta kattuvaid tarne- ja tootmishuvisid investeerimisotsuste puhul. Samuti välditakse sellega liiga üksikasjalikku ja kompleksset reguleerimist ning ebaproportsionaalsed halduskoormust.

Sõltumatu võrguettevõtja lähenemine parandaks praegust olukorda, kuid nõuaks üksikasjalikumalt, ettekirjutavamalt ja kulukamat reguleerimist ning ei oleks nii tõhus võrku investeerimise stiimulite loomisel. Oma seisukohas komisjoni rohelise raamatu kohta märkis ka ERGEG, et eelistatav on omaniku eraldamine.¹⁸

Komisjon uurib põhjalikult mõlemat võimalust nii elektri- kui ka gaasivõrkude puhul, arvestades mõlema sektori omadustega. Mõlemal juhul on eesmärk tagada õiglane võrgujuurdepääs kõigile ettevõtetele ning piisavate stiimulite olemasolu põhivõrguettevõtjatele, et tagada asjakohane võimsus eelkõige uute infrastruktuuridega.

Valitud eraldamise liik peab olema kohaldatav kõigi võrguettevõtjate suhtes kõigil riiklikel turgudel, et vältida ebakõla riikide reguleerimisalaste volituste ja ELi ühtse energiaturu vahel.¹⁹ Tuleks märkida, et üldiste huvide tungivad põhjused (nt varustuskindlus) õigustavad kavandatud võimaluste piiravat mõju õigusele asutada ettevõtte ning kapitali vabale liikumisele. Kuna omaniku eraldamist rakendatakse juba 11 liikmesriigis, hindab komisjon jätkuvalt nende kogemusi võrreldes nende liikmesriikidega, kes on rakendanud õiguslikku eraldamist. Eraldamine ja reguleerimine on omavahel seotud. Turgudel, kus ei ole omaniku eraldamist, on vajalik üksikasjalisem, komplekssem ja ettekirjutavam reguleerimine. Sellisel juhul vajavad riikide reguleerivad asutused eelkõige suuremaid ja bürokraatlikumaid volitusi, et ennetada diskrimineerimist. Siiski ei saa reguleerivad asutused täielikult lahendada asjakohase võrkudesse investeerimise küsimust ilma omaniku eraldamiseta.

2.2 Võrgule juurdepääsu reguleerimise parandamine riiklikul ja ELi tasandil

2.2.1 Riiklike reguleerivate asutuste rolli suurendamine

Elektri ja gaasi 2003. aasta direktiivides sätestati liikmesriikidele nõue asutada eripädevusega reguleerivad asutused. Paljudel juhtudel võib kogemuse põhjal järeldada, et reguleerivate asutuste tõhusust piirab sageli vähene sõltumatus valitsusest ning ebapiisavad volitused ja õigused. Näiteks riikide ülevaadete alusel ei ole reguleerivatel asutustel piisavat otsustusõigust nt funktsionaalse eraldamise eeskirjade või mittetariifse juurdepääsu tingimuste loomisel. Muudel juhtudel on regulatiivsed ülesanded jagatud teatava regulatiivse asutuse ja ministriumi või konkurentsi reguleeriva asutuse vahel. Riikide ülevaadet kinnitavad, et kui riikide reguleerivatel asutustel on ebapiisavad volitused, põhjustab see vastuolulisi otsuseid ja nende ebarahuldavat täitmist. Seda kinnitab ka konsultantide aruanne regulatiivse pädevuse kohta, milles on märgitud: „püsivad puudujäägid seoses tegevuse ulatuse, kättesaadavate volituste ja reguleerivate asutuste võimega sõltumatult reguleerida” ning see „tekitab lisaprobleeme seoses regulatiivse asümmeetriaga ning mõnel juhul takistab konkurentsi asjakohast arengut.”²⁰

---

¹⁸ Euroopa energiat reguleerivate asutuste nõukogu 11. juuli 2006. aasta vastus energiat käsitlevale rohelisele raamatule 2006 (C06-SEM-18-03).

¹⁹ Vastavalt elektridirektiivi 2003/54 artikli 26 lõikele 1 võib väikestele isoleeritud võrkudele teha erandi eraldamise nõudest.

²⁰ "Study of the Powers and Competencies of Energy and Transport Regulators" Europe Economics and TIS, october 2006".

Seepärast on komisjon teinud järelduse, et energiasektorit reguleerivatele asutustele tuleb riiklikul tasandil anda suuremad volitused ja jätta neile valikuvabadus võtta vastu otsuseid kõigis olulistest küsimustes. Komisjon arvab, et reguleerivad asutused vajavad suurt otsustusõigust järgmistes valdkondades: i) kõik aspektid, mis on seotud kolmandate isikute juurdepääsuga võrkudele, ii) juurdepääs gaasihoidlatele, iii) mehhanismide tasakaalustamine, iv) turujärelevalve nt elektribörsi üle, v) kokkusobivus jaotusvõrguettevõtjate funktsionaalse ja raamatupidamise eraldamisega, vi) kõik piiriülesed küsimused, vii) tarbijakaitse, sealhulgas lõpptarbijahinna kontroll, viii) teabe kogumine, ix) sanktsioonid nõuetele mittevastavuse korral. **Seepärast kavatseb komisjon teha ettepaneku tugevdada selle alusel direktiive.**

Oluline on tagada ka, et riikliku tasandi otsustel ei ole negatiivset mõju aspektidele, mis on kõige kriitilisemad turulepääsu ning EÜ gaasi ja elektri siseturu edasise arengu puhul. Seepärast tuleks komisjoni teavitada teatavatest riikide reguleerivate asutuste otsustest eelkõige seoses piirülesed küsimuste ja konkurentsi tõhustamisega. Kõnealust struktuuri on juba kasutatud seoses kolmandate isikute juurdepääsu suhtes kehtiva erandiga (gaasidirektiivi 2003/55 artikli 22 ja elektrienergiat käsitleva määruse 1228/2003 artikli 7 alusel) ja elektroonilise side sektoris alatest 2003. aastast.²¹ **Komisjon uurib asjakohaseid kriteeriume, mille alusel kõnealused otsused nõuaksid teatamist ja komisjoni järelevalvet.**²²

2.2.2 Reguleerivate asutuste koordineerimine ELi tasandil

Eespool kirjeldatud ELi integreeritud ülekandevõrgu²³ loomine tähendab ka reguleeriva raamistiku muutmist. Investeerimisotsuste vastuolude kõrvaldamisel ja võrgu toimimisel on finantsmõju, hõlmates kulude jaotust ja suureneva tootmisvõimsusega seotud ohtusid. Lisaks on probleeme seoses vastuoludega liikmesriikide tasandil, nt tariifstruktuurid, võimsuse jaotamise eeskirjad, tasakaalustuskord ja kauplemise ajakavad ning varustuskindluse meetmed. Turukontseptsioonide erinevuste tulemus on turu segmentimine, kusjuures isegi mõnede riikide turgudel jäävad kehtima kohalikud tariifi- või tasakaalustuspiirkonnad, mis omakorda takistavad siseturu arengut. Euroopa turu segmentimine suurendab väheste tarnijate valitsevat seisundit ja seab ohtu varustuskindluse.

Reguleerivad asutused otsivad võimalust probleemide lahendamiseks ERGEGi, täpsemalt piirkondlike elektri- ja gaasialgatuse kaudu.²⁴ Julgustavad märgid annavad tunnistust sellisel moel saavutatavatest märgatavatest edusammudest. Edu sõltub siiski kõigist sellega seotud reguleerivatest asutustest, kes on sellisest arengust huvitatud, ja kellel on vajalikud volitused ja kohustused. Seepärast on vaja suuremat entusiasmi, sealhulgas üksikasjalikumalt ELi koordineerimist, mis nõuab rohkem vahendeid. Seda rõhutatakse komisjoni aruandes määruse 1228/03 kohaldamise kogemuse kohta, millele lisatakse loetelu konkreetsetest meetmetest.²⁵

²¹ 7. märtsi 2002. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/21/EÜ (sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv)) artikkel 7 (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 33–50).

²² Komisjon leiab, et sellist järelevalvet oleks vaja järgmistes valdkondades: i) erandid seoses kolmandate isikute juurdepääsuga uuele infrastruktuurile, ii) lõpptarbijate hindade reguleerimine, iii) kõik piiriülesed küsimused, sealhulgas suuniste üksikasjalik rakendamine, ja iv) turu valitsevaid operaatoreid käsitlevad küsimused, eelkõige seoses piisava likviidsuse puudumisega, sealhulgas otsused olemasolevate edastuslepingute käsitlemise kohta.

²³ Vt punkt 2.4.

²⁴ ERGEG käivitas 27. veebruaril 2006 piirkondliku elektrialgatuse, millele järgnes 25. aprillil 2006 piirkondlik gaasialgatus.

²⁵ Avaldatakse 2007. aasta alguses. Selles on kindlaks määratud seitse valdkonda, mis võivad vajada tugevamat regulatiivset koordineerimist, ja millest vaid mõned on määrusega hõlmatud: a)

Võiks kaaluda kolme peamist võimalust volituste vajaliku delegeerimise ühendamiseks kooskõlas EÜ asutamislepinguga, mis nõuaks eelkõige teise ja kolmanda võimaluse puhul õigusraamistiku muutmist.

- **Praeguse lähenemise järkjärguline arendamine:** tugevdada koostööd riikide reguleerivate asutuste vahel, nõudes eelkõige, et liikmesriigid teavitaksid reguleerivaid asutusi ühenduse eesmärgist, ja võtta kasutusele mehhanism, mille abil saab komisjon vaadata läbi riikide reguleerivate asutuste otsuseid, mis mõjutavad energia siseturgu.²⁶
- **Euroopa sõltumatute reguleerivate asutuste võrk („EREGE+“):** kõnealuse mehhanismi alusel nähakse ette ERGEGi roll ja talle antakse ülesanne koostada piiriüleste küsimustega seotud tehnilisi küsimusi ja mehhanisme käsitlevaid siduvaid ostuseid reguleerivatele asutustele ja asjaomastele turutegijatele, nt võrguettevõtjad, elektribörsid või elektritootjad. Selleks on vaja komisjoni vajaduse korral asjakohaselt kaasata, et tagada komisjoni huvide nõuetekohane arvessevõtmine.
- **Ühenduse tasandil** luuakse **uus ühine asutus**. See vastutaks eelkõige ELi elektri- ja gaasiturgu käsitlevate üksikotsuste vastuvõtmise eest, mis on seotud piiriülese kaubanduse toimimiseks vajalike õigus- ja tehniliste küsimustega.²⁷

Komisjon leiab, et nendest kolmest võimalusest esimene, milles arendatakse järk-järgult praegust lähenemist, ei oleks piisav, sest areng jätkuvalt eelkõige 27 riigi sageli erihuvidena reguleeriva asutuse vabatahtliku kokkuleppe alusel. Seega oleks ERGEGi lähenemine tõenäoliselt miinimumtingimus, et piiriülese kaubanduse efektiivsemaks muutmiseks vajalike tehniliste standardite ühtlustamine oleks kiire ja tõhus.

Võttes arvesse investeerimisprojektide tähtsust gaasi tarnimiseks väljapoole Euroopa piire, loodetakse ERGEGilt olulist osa dialoogis Euroopa rahvusvaheliste energiapartneritega. See edendaks hoogsalt rahvusvahelist koostööd regulatiivsel tasandil. Tuleks jätkata koostööd Kagu-Euroopa, Euroopa-Vahemere piirkonna ja rahvusvahelise energiaturu reguleerimise võrgustikuga ning uurida uusi võimalusi koostöökas Venemaa ja muude riikidega, nt EL-USA dialoog.

2.3 Ebaausa konkurentsi ulatuse vähendamine

Komisjoni järelevalvearuannetes on korduvalt märgitud ja sektorisiseselt täiendavalt uuritud, et mitmeid riiklikke turge iseloomustab suur kontsentreeritus, millest tuleneb mure hulgituruga manipuleerimise pärast. Nii gaasi- kui ka elektriturul esineb kontsentreerituse oht avanemiseelsete monopolide ja nende iseloomulike omaduste tõttu.

Elekter on toode, mille nõudluse elastsus on madal, nii et isegi suhteliselt kõrgete hindade puhul ei vähenda tarbijad oma tarbimist väga oluliselt. Ülekoormuse mõjud ning pakkumise ja

---

turvaeeskirjad, b) võrguühenduse eeskirjad, c) elektrienergiaga kauplemise eeskirjad, d) läbipaistvus, e) tasakaalustamine ja arveldamine, varuvõimsus, f) andmevahetus g) asukohasignaaliid ja investeerimise stiimulid.

²⁶ Nagu eespool märgitud, põhineb see elektroonilise side sektoris juba kasutatud lähenemisel ja seoses kolmandatele isikutele tehtavate eranditega uuele gaasi ja elektri infrastruktuurile juurdepääsuks.

²⁷ Institutsioonidevahelise kokkuleppe eelnõu (Euroopa Liidu reguleerivate ametite raamistiku loomise kohta) alusel (KOM(2005)59 (lõplik)) võib selline asutus kohaldada ühenduse õigusnorme üksikjuhtumite suhtes, millega kaasneb õigus teha üksikotsuseid, millel on siduvaid õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele (artikkel 4).

nõudmise pideva tasakaalu vajadus suurendavad turul domineerimise ulatust. Ka gaasi puhul on konkurentsiprobleemid põhjustatud gaasitööstuse struktuurist väljaspool ELi ja liikmesriikide omamaisest toodangust.

Neid probleeme võimendavad turgude riiklik ulatus ja vähene integreeritus. Eespool nimetatud punktides 2.1 ja 2.2 käsitletud parendamised annaksid tugeva tõeke turuintegratsioonile ja vähendaksid selliseid probleeme.

Lisaks aitavad uute turuoperaatorite investeeringud aja jooksul võrkudele õiglase juurdepääsu eeldusel kaasa kontsentreerituse vähenemisele. Eriti oleks teretulnud, kui turgu valitsevad operaatorid või põhivõrguettevõtjad avaldaksid nimekirja sobivatest elektriijaamadest ja gaasihoidlatest, ning võtaksid vastu mehhanisme selliste alade avamiseks uutele investoritele. Lühemas perspektiivis on turuosalisel määratud kindlaks muud võimalikud meetmed, mis aitaksid kaasa liberaalsema ja vaidlustatava elektri- ja gaasituru arenguprotsessile, ning mis käsitlevad: a) läbipaistvust, b) lepingute struktuuri ja c) gaasihoidlaid.

2.3.1 *Läbipaistvus*

Kontsentreerituse probleem muutub tõsisemaks, kui valitsevad ettevõtted ei anna teavet teistele turuosalistele. Näiteks on hulgihindade muutused sageli tingitud kõikumisest tootmises või sellest, et suured elektri- ja gaasiettevõtjad kasutavad imporditud võimsust. Kui väiksemad turuosalisel ei suuda jälgida turuhinna muutuste peamisi põhjusi, satuvad nad ebasoodsasse olukorda. Suurem läbipaistvus aitaks parandada turujärelevalvet. ERGEG on juba teinud ettepaneku läbipaistvust käsitlevate suuniste kohta ja soovitanud komisjonil muuta need õiguslikult siduvaks.

Seepärast kavatseb komisjon kasutusele võtta läbipaistvust käsitlevad suunistel kas uute õigusaktide kaudu või olemasoleva elektrienergiat käsitleva määruse 1228/2003 muutmisega. Komisjon kavatseb ka määruse 1775/05 kaudu parandada läbipaistvuse nõudeid gaasisektoris. Mõlemal juhul kasutatakse ERGEGi nõuandeid.

2.3.2 *Pikaajalised gaasi edastus- ja järelelepingud*

Komisjon on korduvalt tunnistanud pikaajaliste lepingute tähtsust väljaspool ELi asuvate tootjate ja ELi tarbijaid varustavate ettevõtete vahel.²⁸ Kõnealused pikaajalised lepingud kajastavad alginvesteeringute vajadust ja neil on oluline osa seoses juurdepääsuga madalate kuludega energiale. Sellised kokkulepped laienevad sageli jaotamisele ja põhjustavad järgneva turu sulgemist tähtsamate edastuslepingute ning nii kohalike tarnijate kui ka otseste lõpptarbijatega sõlmitud ebaproportsionaalselt pikaajaliste tarnelepingute tõttu. Sageli on selle tulemus turu sulgemine Euroopa Liidus.

Gaasisektorit käsitleva määrusega on kehtestatud ranged „kasuta või kaota“ tingimused seoses edastuslepingutega. See hõlmab lepinguid, mis sõlmiti kooskõlas direktiiviga 91/296/EMÜ maagaasi edastamise kohta võrkude kaudu. Kõnealused nõuded, kui neid ühendatakse gaasivõrkude täiendavate investeeringutega, võivad aidata ületada olemasolevaid takistusi mõistliku konkurentsi jaoks. „Kasuta või kaota“ suuniste edasine arendamine aitaks samuti konkurentsi kiiremini edendada. **Komisjon jälgib rangelt määruse 1775/05 nõuete järgmist. Komisjon täiendab suunisteid vastavalt kõnealusele määrusele. Ta leiab, et mis**

---

²⁸ Vt nt direktiivi 2003/55/EÜ põhjendus 25 või direktiivi 2004/67/EÜ põhjendused 8 ja 11 koostoimes artiklitega 5 ja 6.

tahes reguleerivad otsused, mis on seotud selliste lepingutega, peaksid kuuluma komisjoni kontrolli alla vastavalt punktis 2.2.1 käsitletud korrale.

2.3.3 Juurdepääs gaasihoidlatele

Teine konkurentsi mõjutav tegur gaasisektoris on hoiustamise piiratud kättesaadavus, mis on sageli turgu valitsevate operaatorite käsutuses. Kuigi hoiustamine ei ole loomulik monopol, võivad teatavate piirkondade hoidlad avaldada suurt mõju siseturu toimimisele. Hoidlatevõrgu operaatoritele vabatahtlikuks täitmiseks ettenähtud hea tava suunised lepiti kokku 2004. aastal, kuid suuniste rakendamise kontrollimist käsitleva ERGEGi 2006. aasta lõpparuande²⁹ tulemused on nõuetele vastavuse osas pigem pettumustvalmistavad. Sarnaselt rõhutas sektorisisene uuring mitmeid sellega seotud probleeme. **Seepärast kavatakse komisjon uurida meetmeid, mis võiksid kõige paremini tasakaalustada tõhusa juurdepääsu vajadust, edendades samas uute hoidlate arendamist. Selleks võib vaja olla konkreetset reguleerivat raamistikku, millega nõutakse: a) õiguslikku eraldamist, b) siduvate suuniste vastuvõtmist pärast ERGEGilt saadud nõuandeid, ja c) reguleerivate asutuste suuremaid volitusi gaasihoidlate üle iga üksiku hoidla alusel.**

2.4 Koordineerimine põhivõrguettevõtjate vahel

Gaasile ja elektrile peab olema võimaldatud Euroopa Liidus vaba liikumine vastavalt kokkusoobivatele tehnilistele eeskirjadele. See ei ole oluline ainult konkurentsivõimelise turu tagamiseks, vaid ka varustuskindluse tagamiseks. Selle saavutamiseks on tähtis, et põhivõrguettevõtjad muudavad kättesaadavaks piisava ülekandevõimsuse, et vastata nõudlusele ja integreerida riiklike turge ilma tarnekvaliteeti kahjustamata. Liikmesriikide võrgud olid loodud nii, et need vastaksid eraldi toimivate riiklike turgude vajadustele, mitte Euroopa ühtse turu vajadustele. Võrgu jaoks on seepärast kindlasti vaja lisainvesteeringut koos üleeuroopalise eesmärgiga. See nõuab süsteemi arendamise ühist kavandamist ja kulude jaotamist ning piiriüleste ühenduste suurenemist. Lisaks uute tähtsate ühenduste loomisele on mitmeid muid võimalusi, kuidas põhivõrguettevõtjad saaksid võimsust suurendada. Lisavõimsust saaksid anda näiteks peamiste trafode asendamine, faasinihutite paigaldamine või gaasi puhul täiendavad tihendusseadmed. Vaba liikumist saaks tugevdada ka põhivõrguettevõtjate vahelise korrapärase teabevahetuse kaudu ja käitamismeetodite kaudu, nagu edastamine, ülekoormuse juhtimise parandamine, nt koordineeritud turu ühendamise suurem kasutamine nii üks päev ette kui ka mitu korda päevas toimiva edastuse teel. **Kõik sellised meetmed nõuavad väga suurt koostööd ja selget õigusraamistikku.**

Et tagada tõhus ja turvaline piiriülene toimimine, peavad põhivõrguettevõtjatel olema ka kooskõlastatud üksikasjalised põhivõrguettevõtjate vahelised tegevusnormid. See nõuab põhivõrguettevõtjate vahelist kõrgetasemelist tehnilist koostööd, sealhulgas üksikasjalikku teabevahetust nii pikaajalise võrgukavandamise kui ka reaajas toimimise kohta. Võrgu kasutajaid peaksid need koostalitlusprobleemid võimalikult vähe segama.

Komisjon järeldeb kogemuse põhjal, et on kaheldav, kas seda saab saavutada olemasoleva raamistikuga, kus nii põhivõrguettevõtjad kui ka reguleerivad asutused kalduvad või on kohustatud järgima riigi huve. See on põhiteema mitmete liikmesriikide jaoks nende kohta tehtud ülevaadetes.

---

²⁹ Kättesaadav
http://www.ergeg.org/portal/page/portal/ERGEG_HOME/ERGEG_DOCS/ERGEG_DOCUMENTS_NEW/GAS_FOCUS_GROUP

Põhivõrguettevõtjate tihedam koostöö nõuab ka uut õigusraamistikku ELi tasandil. Olemasolevatele põhivõrguettevõtjate ühendustele antakse institutsiooniline roll koos **ametlike kohustuste ja ülesannetega**³⁰ („ETSO+GTE+lahendus“³¹). Näiteks võib põhivõrguettevõtjate rühm nõuda komisjonilt või reguleerivatelt asutustelt, eelkõige varustuskindluse tagamiseks, Euroopa võrgu toimimise ja investeerimise kohta aruande esitamist ja eespool käsitletud võrgu turvalisusega seotud tehniliste standardite arendamist. ETSO+GTE+ võiks saada ülesande võtta vastu soovitusi täpselt määratletud tehniliste küsimuste kohta, nt standardid ja käituseeskirjad. ETSO+GTE+ võiks olla vastutav eelkõige võrkude arendamise jälgimise ja liikmesriikidevahelise ülekandevõimsuse parandamise eest. ETSO+GTE+ oleks vastutav ka infrastruktuuriinvesteeringute arengu läbivaatamise eest, nt kaheaastase intervalliga ja koostöös selliste investeeringutega seotud kohaliku elanikkonnaga.

Lisaks tuleks teha jõupingutusi piirkondlike võrguettevõtjate järkjärguliseks arendamiseks. Tuleks luua piiriülesed võrguettevõtjad. Need oleksid iseseisvad ja nõuaksid täiendavat eraldamist, nagu on eespool kirjeldatud.

2.5 Elektritootmisüksuse / gaasi importimise ja ülekande infrastruktuuri selge raamistiku loomine

Mujal maailmas konkurentsi tekkimisega saadud kogemused võimendasid algselt kerkinud probleeme seoses soodustustega uute tootmisettevõtete ja gaasi infrastruktuuri ehitamisele konkurentsiraamistikus. Siiski sai kiiresti selgeks, et need tulenevad, nagu nüüdseks selgunud, kauplemiskorra kavandamise vigadest ja teatavate turuosaliste võimalikust turuga manipuleerimisest. 2003. aasta direktiividega on hõlmatud kaitsemeetmed, et vältida selliseid probleeme, ning gaasi ja elektri direktiivid varustuskindluse kohta on seda aspekti tugevdanud.³² Nagu riikliku tasandi konkurentsiraamistiku arengust näha, on suurenenud õiguskindlus ELi tasandil atraktiivne edasiste investeeringute jaoks ja aitab tagada varustuskindlust. Investeeringute jaoks stabiilse ja atraktiivse keskkonna loomine peab olema tulevase tegevuse prioriteet ELi tasandil. Sellega seoses on õigusraamistiku parandamiseks vaja tagada ka ühtsus ja õiguskindlus, mis nõuab täiendavaid muudatusi, nagu on kirjeldatud punktis 2.2.

Lisaks tuleks rõhutada, et nii energiasektoris kui ka muudes sektorites teadus- ja arendustegevuse investeeringute suurendamiseks ja innovatsiooniks vajaliku raamistiku loomine on ELi ja liikmesriikide prioriteet. Teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse suundumusi energiasektoris jälgitakse tähelepanelikult.

2.5.1 Investeeringud elektrienergia tootmisesse ja infrastruktuuri

Vaja on märkimisväärseid investeeringuid, et asendada Euroopa vananenud elektrijaamad; seda tuleb teha konkurentsitingimustes, et vastata praegusele hinnatasemele. Probleemid, mis on kerkinud esile teatavates liikmesriikides – kui see ei ole seotud ebapiisava eraldamisega – ,

---

³⁰ Selleks võiks olla nõuanderühm, mille loob komisjon, või vabatahtlik kokkulepe ühisreguleerimise alusel.

³¹ ETSO, European Transmission System Operators (Euroopa Põhivõrguettevõtjate Liit), ja GTE, Gas Transmission Europe (Euroopa Gaasivõrk) on Euroopa elektri- ja gaasivõrguettevõtjate ühendused.

³² Nõukogu 26. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/67/EÜ mis käsitleb maagaasitarnete kindluse tagamise meetmeid (ELT L 127, 29.4.2004, lk 0092–0096) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. jaanuari 2006. aasta direktiiv 2005/89 elektrienergia varustuskindluse ja infrastruktuuriinvesteeringute kohta (ELT L 033, 4.2.2006, lk 0022–0027).

on suuresti ebakohaste hinnakontrollide tulemus hulgi- või jaemüügi tasandil ja nendes liikmesriikides, kus puudub likviidne ja usaldusväärne hulgiturg. Oluline on rõhutada, et direktiivid annavad kõigile ettevõtetele õiguse investeerida elektrienergia tootmisesse või gaasi impordi projektidesse. Kuigi paljusid projekte arendavad turgu valitsevad operaatorid, ei ole see alati nii.

Võimalikud investorid vajavad ajakohast teavet turu arengu kohta lühema või keskmise aja jooksul. Energiaturu jälgimise ameti loomine, mille kaudu kogutakse ja jälgitakse olulisi andmeid energiasektoris, on tähtis täiendav meede, et lihtsustada tõhusaid uusi investeeringuid. Võttes arvesse elektrienergia direktiivi varustuskindluse kohta, loob komisjon ka töörühma elektrienergia tootmiseks vajalike investeeringute jälgimiseks ja investeerimiskeskonna uurimiseks seoses piisava võimsuse loomisega liikmesriikides. On ka muid meetmeid, mis on ette nähtud elektrienergia tootmisesse tehtavate investeeringute mõjutamiseks: näiteks heitelubade eraldamine või stiimulid elektrienergia tootmiseks taastuvenergiaallikatest. Neid kaugemaleulatuvaid küsimusi ei saa alati direktiivide raames käsitleda. Komisjon käsitleb neid siiski muudes energiapoliitika valdkondades, mis on esitatud Euroopa energiapoliitika strateegilise läbivaatamise tegevuskavas.

Tõhusa elektriinfrastruktuuri arendamist toetatakse ka ELi tasandil eelkõige üleeuroopalisi energiavõrke käsitlevate suunistega.³³

2.5.2 Investeeringud gaasi impordi infrastruktuuri

Turusignaalid on tõstnud esile ka mitmeid investeerimisprojekte gaasi viimiseks Euroopa turule. Gaasidirektiivi artikli 22 alusel antud erandil on mõnedel juhtudel olnud oluline osa. Mõnel juhul võib olla vaja täiendatud ühenduse raamistikku ERGEGi kaasamise kaudu, eelkõige kui see mõjutab paljusid liikmesriike. **Komisjon kavatseb nii olemasolevate komisjoni volituste säilitamist selliste erandite üle kui ka gaasidirektiivi muutmist, et luua vastavalt punktis 2.2.2 kirjeldatud mehhanismidele ühenduse raamistik erandite tegemiseks enam kui kahte liikmesriiki mõjutavate uute torujuhtmete puhul. Komisjon kaalub kõigi erandite kohta uute suuniste väljatöötamist, mis annab võimalikele investoritele suurema kindluse.**

2.6 Kodu- ja äritarbijatega seotud küsimused

Alates 2007. aastast on kõigil elektri- ja gaasitarbijatel õigus vahetada endine pakkuja uue tarnija vastu. Lõppetapi edukaks läbimiseks tuleb lahendada veel mitmeid lahtisi küsimusi. Riikide ülevaadetes on märgitud, et mitmes liikmesriigis ei ole ettevalmistused turu täielikuks avamiseks 2007. aastal hästi edenenud, ning ka sektorisene uuring on kinnitanud märkimisväärseid takistusi jaotustasandil.

2.6.1 Jaotusvõrguettevõtja eraldamine

Turu täielik avamine nõuab, et jaotusettevõtjad tagaksid õiglase juurdepääsu võrkudele, toimiva protsessi tarnija vahetamisel ja usaldusväärse andmekäitluse. Siiski on komisjoni ülevaadetes riikide kohta ja sektorisiseses uuringus selgunud, et see ei ole alati nii. On palju kahtlusi seoses ristsubsidieerimisega, diskrimineerimisega teabe käitlemisel ja probleemidega

---

³³ Vt komisjoni teatis „Võrkude ühendamise prioriteetplaani“, KOM(2006)846.

tarnija vahetusprotsessides ja koormuse profiili loomisel, sealhulgas tasakaalustusnõuete mõjutamisel.

Paljud nendest raskustest on seotud võrguettevõtete ebapiisava funktsionaalse eraldamisega tarneettevõtetest. Vastavalt olemasolevatele direktiividele kehtib enam kui 100 000 tarbijaga jaotusvõrguettevõtjatele sama eraldamise kord kui põhivõrguettevõtjatele. Kuigi funktsionaalne eraldamine oli nähtud ette alates 2004. aastast, ei ole mitmed liikmesriigid seda täitnud. Jaotusvõrguettevõtjate õiguslik eraldamine on kohustuslik alates 2007. aastast. **Komisjon jätkab aktiivselt liikmesriikide jälgimist, kelle jaotusvõrguettevõtjaid käsitlevad eeskirjad on ebapiisavad.**

Lisaks väidavad mõned turuosalised, et olemasolevate direktiividega ei ole ette nähtud piisavat kohaldamise nõuet liikmesriikide jaoks. ERGEG on juba koostanud soovituselise tarnija vahetuse hea tava kohta ja see tuleb jõustada. **Seepärast kavatakse komisjon suurendada reguleerivate asutuste pädevust funktsionaalse eraldamise kohaldamiseks.**

Lisaks on vähem kui 100 000 tarbijaga jaotusvõrguettevõtjad olemasolevates gaasi- ja elektridirektiivides eraldamise põhinõuetest välja jäetud. Ilma tugeva reguleerimiseta on üsna ebatõenäoline, et muudel võimalikel kasutajatel oleks vaba juurdepääs võrkudele. **Komisjon vaatab 100 000-lise künnise sobivuse läbi.**

2.6.2 Kodutarbijate turusegment: tarbijakaitse ja energiapuudus

Kogemused on näidanud, et elektrienergia hulgihinnad on märkimisväärselt volatiilsed. Seega tekib küsimus, kas ja kuidas lõpptarbijad, sealhulgas vähemkindlustatud tarbijad, peaksid selliste kõikumistega toime tulema. Gaasi- ja elektridirektiividega nõutakse meetmeid, et kaitsta tarbijaid, ja nendes on esitatud elektrienergia universaalteenuse kontseptsioon. Lisaks nõutakse direktiivide lisadega, et tarbijatele tagatakse läbipaistev lepingu ülesehitus, vaidluste lahendamise kord, õigus vahetada tasuta tarnijat ja kaitse pahatahtliku müügi eest.

Tänapäeva majandus- ja sotsiaalkeskkonnas ei saa inimesed enam ilma elektrita hakkama. Elektril on oluline osa kodanike igapäevaelus. Elekter mõjutab sageli ka paljude oluliste teenuste kättesaadavust. Madalama sissetulekuga leibkonnad kulutavad energia peale proportsionaalselt rohkem kui suurema sissetulekuga leibkonnad. Ka maapiirkondade kodutarbijad kulutavad elektri peale proportsionaalselt rohkem kui kodutarbijad linnapiirkondades. Suure enamiku ELi kodanike jaoks on elektriga varustatus rahuldav. Seda tõendavad hiljutised Eurobaromeetri avaliku arvamuse küsitluse ja tarbija rahulolu uuringu andmed.³⁴ ELis on tarbija rahulolu keskmine näitaja 7,6 (skaalal 1–10).³⁵

---

³⁴ 2006. aasta Eurobaromeetri uuring tarbija rahulolu kohta seoses üldhuviteenustega (EL 25) ja, IPSOS 2006. aasta uuring tarbija rahulolu kohta, avaldamata.

³⁵ Elektrienergiale juurdepääs on raskendatud 4%-l tarbijatest. Peaaegu kõik Euroopa kodanikud, kellel on juurdepääs elektrienergiale, kasutavad seda. 72% Euroopa tarbijatest, kellel on juurdepääs gaasiühendusele, kasutab seda 74%. Ajavahemikul 2004–2006 jäid elektrihinnad enam-vähem samale tasemele, välja arvatud Kreekas ja Itaalias (kasvutendents) ja Maltas (järsk langus). 66% Euroopa kodanikest arvab, et elektrihinnad on vastuvõetavad, kuid 16% neist arvab, et hinnad ei ole taskukohased, ning 15% arvab, et hinnad on liiga kõrged. Vähesed tarbijad kaebavad elektri- ja gaasivarustuse üle (6% elektri ja 5% gaasi puhul). Keskmiselt 62% ELi tarbijatest arvab, et nende huvid on kaitstud. Mõnedes suuremates riikides (Saksamaa, Itaalia ja Hispaania) on see osakaal väiksem kui 50%.

Komisjon leiab, et kogu ELis peaksid kehtima avalike teenuste võimalikult kõrged standardid. Euroopa energiaturul asetleidvad muutused peavad kaitsma täielikult kodanike õigusi olla piisavalt varustatud elektrienergiaga, mis rahuldaks nende vajadusi ja oleks mõistlike, kergesti ja selgelt võrreldavate ja läbipaistvate hindadega. Tuleb võtta konkreetseid meetmeid, et tagada vähekindlustatud kodanike kaitse eelkõige seoses energiapuudusega. Lisaks on gaasi- ja elektridirektiividega nähtud ette kaitse seoses ebaausate müügitavadega ja kodanike õigus saada vajalikku teavet valiku ja võimaluste kohta seoses tarnija vahetamisega.

Need sätteid tuleb rakendada riiklikul tasandil läbipaistvalt ja diskrimineerimata. Need ei peaks takistama energia siseturu avamist kõigi tarbijate huvides 2007. aastal. Täpselt määratletud universaalteenuse või avaliku teenuse osutamise kohustus, sealhulgas proportsionaalne hinnareguleerimine, peaksid jääma turu avamise protsessi lahutamatuks osaks. Energiatarbimine on suhteliselt madala elastsusega. Tarbijad reageerivad hinnakõikumistele sageli sellega, et investeerivad uude seadmesse, mis aitab tarbimist vähendada. Paljud liikmesriigid on siiski säilitanud üldise kontrolli jaemüügi tarnehindade üle. Kuigi tarbijatele antavad hinnasignaalid tulevaste kulude kohta tagatakse hinnakontrollide abil, võib tarbijate kaitseks olla teatavatel juhtudel vaja hinnaregulatsioone, näiteks tõhusale konkurentsile ülemineku perioodil. Need peavad olema tasakaalus, et turu avamine ei oleks kahjustatud, et ei diskrimineeritaks ELi energiatarbijaid, ei soodustataks konkurentsimoonutusi ega piirataks edasimüümist.

Liberaliseerimisega võivad kaasned energiaettevõtete poolt kasutatavad agressiivsed ja eksitavad turustus- ja müügistrateegiad, et mõjutada tarbijaid tarnijat vahetama. Ebaausate kaubandustavade direktiiviga on sätestatud tugev raamistik selliste küsimustega tegelemiseks.³⁶

Selge ülevaade liikmesriikide võetud riiklikest meetmetest energiadirektiivi ülevõtmise kohta seoses tarbijakaitse eeskirjadega ei ole kättesaadav. Olemasolevad andmed näitavad, et liikmesriigid on vähekindlustatud tarbijate kaitseks avaliku teenindamise kohustusi kasutanud pigem vähe. Ainult pooled liikmesriigid on püüdnud määratleda kõnealust tarbijarühma ja üksnes viis liikmesriiki on võtnud kasutusele soodushinnad vastavalt sotsiaalingimustele. Esineb olulisi erinevusi seoses energiavarustuse katkestuste hüvitamisega – ainult kaheksal liikmesriigil on hüvitussüsteem – ning eeskirjadega hindade läbipaistvuse ja lepingutingimuste kohta.

Seepärast hindab komisjon riikide õigusakte selles valdkonnas ja nende mõju nii operaatoritele kui ka kodumajapidamistele. Komisjon kasutab eelkõige rikkumismenetlust, et viia riiklikud meetmed ühenduse õigusega kooskõlla.

Lisaks kontrollib komisjon pidevalt jaeturgu, et hinnata liberaliseerimise mõju kodumajapidamistele, et suurendada tarbijate usaldust energiaturu suhtes ja piirata turuga manipuleerimise ohte.

Komisjon korraldab enne turu avamist 2007. aasta juulis suure kampaania teavitamiseks ja teadlikkuse tõstmiseks ning kavatses välja töötada energiatarbijate harta, et i) käsitleda

---

36 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv), ELT L 149/22, 11.6.2005, mida kohaldatakse alates 12. detsembrist 2007.

energiapuudust, ii) parandada kodanikele minimaalse teabe kättesaadavust, et aidata neil valida tarnijate ja energiaga varustamise viiside vahel, iii) vähendada bürokraatiat tarnija vahetamisel ja v) kaitsta tarbijaid ebaausate müügitavade eest kooskõlas asjaomaste EÜ direktiividega.

2.6.3 Arvesti näidu lugemise sagedus

Mõned probleemid hulgiturul võivad olla seotud nõudluse vähese elastsusega. Näiteks on hulgihindade volatiilsus osaliselt tingitud asjaolust, et hulgihindade kõikumised väiketarbijaid lühiajalises perspektiivis ei mõjuta, muutes nii hulgihinnad veelgi volatiivsemaks. Isegi kui hindade üle kontroll puudub, takistab ebaregulaarne tarbimise mõõtmine teatavate tarbijate mis tahes nõudluse rahuldamist.

Tõhusa mõõtmise suurem kasutamine edendaks konkurentsi ja muude poliitika eesmärkide saavutamist, nagu energiatõhusus ja varustuskindlus, innovatsiooni soodustamine energiateenuste osutamisel. Tõhusad arvestid on kasuks ka tarbijale, võimaldades näite sagedamini lugeda ja tarbimisharjumusi muuta. Direktiiviga 2006/32/EÜ, mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid, on liikmesriikidele ette nähtud kasutada tõhusaid arvesteid, et saavutada energiatõhususe eesmäärke. **Komisjon uurib, kas selles valdkonnas on vaja täiendavaid erimeetmeid.**

3 JÄRELDUSED JA EDASISED SAMMUD

Eespool esitatud hõlmab komisjoni peamisi järeldusi, mis on koostatud seitsme aasta jooksul saadud kogemuste põhjal konkurentsivõimelise Euroopa elektri- ja gaasituruloomisel. See algatus on olnud mõõdukalt edukas. Kuigi on teatavaid positiivseid tulemusi, on sektorisisese uuringu ja riikide ülevaadete tulemused andnud komisjonile olulisi andmeid praeguse olukorra kohta, mis on hoolimata kaalukatest puudujääkidest näidanud teatavaid edusamme ja märkimisväärset edasist võimalikku tulu.

Liberaalne integreeritud turg jääb komisjoni arvates ainsaks võimaluseks tagada tulevikus Euroopale kindel ja jätkusuutlik energia, mis põhineb ühesuguses konkurentsi- ja õigusraamistikus toimival ühtsel 500 miljoni tarbijaga elektri- ja gaasiturul.

Komisjon usub, et praegu on õige aeg kaaluda võimalusi läbimurde saavutamiseks, mis oleks viimane etapp täielikult toimiva elektri- ja gaasituruloomisel Euroopa tasandil, nagu on esitatud punktides 2.1–2.6.

Komisjon on juba alustanud mõju hindamisega, et määrata kindlaks kõige sobivamad meetodid nende kavatsuste elluviimiseks. Protsess peab olema lõpetatud hiljemalt 2007. aastal. Täiendav teatis sisaldab üksikasjalikku ametlikku ettepanekut nõukogule ja Euroopa Parlamendile.

Komisjon kutsub nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles kinnitama komisjoni poolt kindlaksmääratud põhieesmärgid energia siseturu lõpuleviimiseks ja kiitma heaks komisjoni kavatsuse võtta päevakorda täiendavad meetmed, et tagada nende eesmärkide saavutamine.